

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

LATÍN
1º BACHARELATO

CURSO 2021-2022

IES AGRA DE LEBORÍS

ÍNDICE

1. Introducción e contextualización.
 - 1.1. Contextualización. O IES. Agra de Leborís.
 - 1.2. A aprendizaxe das linguas no contexto escolar.
 - 1.3. A aprendizaxe das linguas clásicas no contexto escolar.
2. Contribución ao desenvolvemento das competencias clave.
3. Obxectivos.
 - 3.1. Obxectivos xerais da etapa. Bacharelato.
 - 3.2. Obxectivos da materia: Latín I.
4. Contidos.
 - 4.1. Contidos por bloques.
 - 4.2. Contidos mínimos.
5. Temporalización e secuenciación.
6. Criterios de avaliación.
7. Estándares de aprendizaxe.
8. Concreción para cada estándar de aprendizaxe avaliable de:
 - 1) Competencias clave. Relación dos estándares de aprendizaxe avaliables da materia que forman parte dos perfís competenciais.
 - 2) Temporalización.
 - 3) Procedementos e instrumentos de avaliación.
 - 4) Grao mínimo de consecución para superar a materia.
9. Criterios de cualificación do alumnado.
10. Metodoloxía didáctica.
11. Materiais e recursos didácticos.
12. Indicadores de logro para avaliar o proceso do ensino e a práctica docente.
13. Organización das actividades de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes.
14. Procedementos que lle permitan ao alumnado acreditar os coñecementos necesarios en determinadas materias, no caso do bacharelato.
15. Avaliación inicial e medidas individuais ou colectivas que se poidan adoptar como consecuencia dos seus resultados.
16. Medidas de atención á diversidade.
17. Elementos transversais.
18. Actividades complementarias e extraescolares.
19. Actividades previstas no proxecto lector de centro.
20. Actividades previstas no plan de integración das TIC.
21. Mecanismos de revisión, avaliación e modificación das programacións didácticas en relación cos resultados académicos e procesos de mellora.
22. Constancia de información ao alumnado.
23. Cláusula covid-19 para os posibles escenarios (presencial, semipresencial e telemático)

1. INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN

1.1 CONTEXTUALIZACIÓN. O IES. AGRA DE LEBORÍS.

Polo que atinxe ao contexto do centro IES Agra de Leborís, remitímonos aos epígrafes 1e 2 do PEC, no que se recollen as características do centro.

- **SITUACIÓN XEOGRÁFICA.**

O centro está situado no concello de Laracha, na comarca de Bergantiños.

- **TIPO DE POBOACIÓN.**

A poboación de Laracha é de aproximadamente dez mil habitantes e desde o ano 1960 foi diminuindo. É o concello da comarca que ten unha menor taxa de crecemento vexetativo debido á brusca caída da natalidade, apreciable sobre todo a partir de 1980. A poboación de Laracha está moi dispersa. Ten un saldo migratorio positivo debido ao regreso de persoas procedentes do resto da provincia e do estranxeiro, que fixo que nos últimos anos aumentara lixeiramente a poboación. Posúe o índice de avellentamento máis elevado da comarca.

- **NIVEL SOCIOCULTURAL.**

En Laracha hai unha destacable (en comparación coas medias provincial e galega) porcentaxe de persoas que non remataron os estudos primarios. É moi escaso o número de familias cuxos membros teñen estudos universitarios.

A inmensa maioría da poboación emprega a lingua galega.

- **SECTORES LABORAIS.**

Na Laracha ten presenza, aínda que en progresivo descenso, o sector agrícola, principalmente entre as mulleres. Tamén é importante a presenza das mulleres no sector téxtil. O sector servizos, integrado fundamentalmente polo comercio minorista, é o máis numeroso, pero acada unha cifra moi inferior á media provincial e galega. É importante subliñar a importante incidencia do sector da construción, case o dobre que na provincia e en Galicia.

A crise deste sector tivo dramáticas consecuencias sobre a economía familiar do noso alumnado.

Os asalariados e asalariadas desempeñan o seu traballo nas empresas do concello, pero unha importante porcentaxe desprázanse a Arteixo, Carballo e ao contorno industrial de A Coruña.

- **ESTUDOS QUE IMPARTE.**

O Instituto empezou a funcionar no curso 1996 –97. Impártese a E.S.O. e os Bacharelatos de Ciencias da Natureza e da Saúde e de Humanidades e Ciencias Sociais.

- **CARACTERÍSTICAS FÍSICAS.**

Hai 21 aulas, dous laboratorios, dúas aulas –taller, dúas aulas de informática, dúas aulas de educación plástica, unha aula de música, unha biblioteca, un ximnasio, un pavillón polideportivo, unha sala de usos múltiples, locais para os departamentos didácticos, sala de profesorado, oficina de secretaría, conserxería, despachos para os membros da dirección, despacho para o orientador, aula de convivencia, sala de titoría, varios almacéns e cuartos de limpeza, cafetería, baños e ascensor.

O Centro carece de salón de actos, posúe un número insuficiente de departamentos didácticos.

As aulas de 1º e 2º de ESO teñen a dotación ABALAR completa. Ademais no curso 2015-16 dotáronse de ordenador, canón e pizarra dixital o resto das aulas do centro.

- **CARACTERÍSTICAS DO PROFESORADO.**

A partir do curso 1999 –2000 o profesorado do centro estabilízase ao pasar o claustro de profesores a estar formado por persoas que teñen destino definitivo no centro.

A maioría do profesorado reside fóra de Laracha.

O profesorado implícase en inculcar ao alumnado hábitos, actitudes e comportamentos acordes coas normas de convivencia do centro e dunha sociedade democrática.

- **CARACTERÍSTICAS DO ALUMNADO.**

O 69% do alumnado usa o transporte escolar.

A maioría do alumnado fala galego.

Case a metade do alumnado ten na súa casa carencias de material de estudio e de apoio.

Hai un número significativo de alumnos e alumnas que necesitan medidas de reforzo e de adaptación curricular.

O alumnado ten moi poucos hábitos de lectura. Hai unha porcentaxe moi importante que non ten uns correctos hábitos de estudio.

O alumnado procede de familias cun baixo nivel cultural. Unha porcentaxe moi alta dos pais e nais dos nosos alumnos e alumnas posúen uns estudos inferiores ou iguais á E.X.B.

A relación do alumnado co profesorado é, en xeral, boa, sendo un número moi reducido de alumnos os que amosan condutas disruptivas na aula.

Non teñen hábitos asociativos e participativos: Non existe ningunha asociación de alumnos e non funciona habitualmente a xunta de delegados. Non están afeitos a propoñer problemas, discutilos con responsabilidade e tolerancia e chegar a acordos que deban ser respectados democraticamente.

- **CARACTERÍSTICAS INSTITUCIONAIS.**

Hai unha ANPA , “Manuel Murguía”, integrada na Federación de ANPAS Costa da Morte.

O Instituto mantén unhas boas relacións de colaboración co concello e cos seus servizos sociais.

O centro permite que as súas instalacións sexan utilizadas para que se realicen actividades culturais e deportivas organizadas polo concello. A cambio, o Instituto conta co apoio económico do concello para a realización de actividades complementarias, utiliza a Casa da Cultura para determinados eventos e, ademais, existe unha xestión compartida do pavillón polideportivo.

1.2 A APRENDIZAXE DAS LINGUAS NO CONTEXTO ESCOLAR

O papel heurístico das linguas constitúe un reto para o sistema educativo, pois son instrumento de comunicación e de interacción social, de conservación e transmisión de coñecemento, de participación cidadá na vida social, de investigación, creación, experimentación e descuberta. E as linguas achégannos ao xeito de vida e ás formas de pensamento doutros pobos e dos seus patrimonios culturais.

A lingua apréndese non para falar, ler ou escribir sobre a lingua, senón para falar, ler e escribir sobre emocións, afectos e aventuras, sobre o mundo, como medio das relacións interpersoais e recoñecemento da alteridade, motor do noso pensamento e das nosas reflexións, e porta de acceso ao coñecemento. Neste marco, a formación lingüística no contexto escolar é un instrumento para a equidade, xa que debe facilitar os medios necesarios para comunicar no ámbito educativo e na vida profesional e social, nomeadamente en contextos formais e educativos, ademais de sensibilizar cara a usos creativos e lúdicos das linguas, e achegar ao patrimonio literario e cultural que estas propician.

O Consello de Europa, a través de sucesivos proxectos, está comprometido nunha política lingüística dirixida a protexer e desenvolver a herdanza lingüística e a diversidade cultural de Europa como fonte de enriquecemento mutuo, así como a facilitar a mobilidade persoal dos seus cidadáns e das súas cidadás, e o intercambio de ideas. O Marco Común Europeo de Referencia para as Linguas (MCER), publicado en 2001, é un documento de particular transcendencia, non só como ferramenta práctica para propiciar a reflexión sobre o ensino das linguas e a transparencia de

cursos, programas e titulacións entre os estados e dentro deles, senón tamén polo recoñecemento da competencia plurilingüe e intercultural, que transcende o concepto de multilingüismo, no seu día piar dos enfoques das políticas lingüísticas máis abertas ao recoñecemento da diversidade. Hoxe, o MCER constitúe unha referencia para proxectos e documentos clave do Consello de Europa, como a "Guía para a elaboración e posta en marcha de currículos para unha educación plurilingüe e intercultural" (2010), na que se desenvolve a noción de plurilingüismo como eixe dun enfoque centrado na rede de relacións entre distintas linguas e culturas. Nesta mesma liña, enmárcanse o informe do Foro Intergubernamental Europeo "O dereito dos estudantes á calidade e á equidade en educación. O papel das competencias lingüísticas e interculturais", mantido en Xenebra en novembro 2010, e a Conferencia intergubernamental "Calidade e inclusión en educación: o papel único das linguas", mantida en Estrasburgo en setembro de 2013. En ambos os foros europeos, recoñécese a importancia da competencia lingüística e da circulación de competencias entre as linguas para lograr un maior dominio da linguaxe, clave para a inclusión social e o éxito escolar.

- A **educación plurilingüe** e intercultural considera, con carácter xeral, a aprendizaxe de todas as linguas e culturas e, de maneira específica, os enfoques plurais transversais e integradores no seu ensino e na súa aprendizaxe. A súa finalidade é retirar barreiras artificiais entre as linguas, encerradas tradicionalmente nos sistemas escolares en compartimentos estancos, e promover o **uso integral do repertorio lingüístico**, discursivo, estratéxico e intercultural que posúe o alumnado e que vai adquirindo ao longo das súas diversas experiencias lingüísticas dentro e fóra do ámbito educativo. Xa que logo, o/a aprendiz plurilingüe realizará transferencias de coñecementos e experiencias lingüísticas adquiridos nunha lingua para abordar tarefas de comunicación, creación e aprendizaxe noutra lingua diferente. Esta capacidade de transferencia non só permite descubrir as regularidades dunha lingua total ou parcialmente descoñecida e relacionalas, desde o punto de vista teórico, coas regularidades observadas noutras linguas que coñece, ou identificar termos emparentados en todas as linguas, senón que, ademais, promove a tolerancia perante palabras descoñecidas, nomeadamente importante nos contextos de comprensión que necesitan a fluidez, como son a lectura extensiva e a comprensión de textos orais sen posibilidade de verificación do entendido. A competencia plurilingüe facilitará, daquela, a inferencia de significados e o desenvolvemento de competencias heurísticas eficaces para identificar os elementos esenciais e secundarios nun texto descoñecido.

Pola súa banda, mediante o diálogo intercultural pónense en xogo dispositivos de relación social esenciais, como son o recoñecemento do outro como lexítimo, o reforzamento da identidade propia no recoñecemento da identidade das demais persoas, a aceptación da diversidade persoal, social e cultural, e o respecto dos dereitos fundamentais.

- No contexto escolar, a aprendizaxe das linguas está dirixida ao **logro de obxectivos similares, aínda que con diferentes niveis de dominio**. Por iso, un estudo integrado de todas as linguas posibilita, por unha banda, que os contidos, os procesos e as estratexias que se traballan nunha lingua sexan igualmente utilizados nas actividades lingüísticas de comprensión e produción nas demais e, por outra, que se poida focalizar, no proceso de ensino e aprendizaxe, nos elementos diferenciadores e en todos aqueles aspectos que teñen incidencia directa na capacidade de comunicarse adecuadamente. Así, o coñecemento morfolóxico ou léxico dunha lingua pode axudar á comprensión noutra lingua; as estratexias de comprensión de lectura desenvolvidas nunha lingua poden ser transferidas para a lectura noutros idiomas; o coñecemento da estrutura dos textos descritivos permitirá producilos en calquera lingua; e o coñecemento das normas que ordenan as relacións entre xeracións, sexos, clases e grupos sociais nunha

lingua, informa e sensibiliza sobre a necesidade de coñecer e respectar as normas que rexen a dimensión social do uso da lingua noutra comunidade lingüística.

- Por outra banda, o tratamento integrado das linguas debe considerar o punto de partida diferente de cada unha delas. Xa que logo, non se pode esquecer a **situación de minorización da lingua galega**, que cómpre atender e dinamizar adecuadamente. Con esa finalidade, é preciso **favorecer o uso e a aprendizaxe desta lingua** de xeito que se impulse a súa normalización e se venzan as dificultades da súa menor presenza e repercusión social, motivadas en moitos casos por prexuízos que é necesario desmontar e superar. O alumnado galego debe rematar a súa escolarización co nivel de usuario competente nas dúas linguas oficiais, galego e castelán, o que implica a utilización adecuada e eficaz das dúas linguas nun amplo repertorio de situacións comunicativas, propias de diferentes ámbitos, cun grao crecente de formalidade e complexidade.
- Finalmente, a situación de sociedade multilingüe e plural na que vivimos solicita un **enfoque metodolóxico** de carácter plurilingüe **que potencie o desenvolvemento comunicativo do alumnado nas linguas que adquira ao longo da súa vida**, con independencia da diferenza de fins e niveis de dominio con que as utilice, e que os faga conscientes da riqueza que supón ser unha persoa plurilingüe para o desenvolvemento cognitivo e social, e o éxito escolar. Isto implica un tratamento integrado das linguas que o alumnado está a aprender nas aulas. No caso das áreas de Lingua Castelá e Literatura e de Lingua Galega e Literatura, os currículos presentan contidos similares en gran medida, e unha distribución igualmente similar en cada un dos cursos que conforman a educación secundaria obrigatoria e o bacharelato. Evidentemente, cada lingua ten as súas características propias, que requiren un tratamento e un traballo específicos, pero hai determinados aspectos do currículo que, pola afinidade ou similitude que presentan en ambas as áreas, precisan ben seren abordados de maneira parella, ben seren presentados só nunha lingua pero traballados e practicados en cada unha delas, e utilizar a mesma terminoloxía nas dúas linguas para non dificultar innecesariamente o proceso de aprendizaxe do alumnado. Por tanto, o profesorado implicado no proceso de ensino e aprendizaxe de Lingua Castelá e Literatura e de Lingua Galega e Literatura, en cada curso de ambas as etapas, deberá organizar o seu labor nun currículo integrado, que transcenda as linguas nas que un/unha aprendiz sexa capaz de comunicarse. Isto supón recoñecer a existencia dunha competencia global para a comunicación lingüística e implica non só evitar a repetición de contidos nos aspectos comúns á aprendizaxe de calquera lingua, como son as estratexias de lectura ou o proceso de escritura, a tipoloxía textual ou a definición de termos lingüísticos; senón tamén, e especialmente, priorizar a realización de actividades comunicativas de produción e comprensión de textos orais e escritos, pois destas depende o desenvolvemento da competencia xeral en comunicación lingüística.

Ademais, nos centros docentes teñen presenza linguas estranxeiras que tamén se abordan na aula desde un enfoque comunicativo e intercultural, pois o coñecemento dos valores e as crenzas compartidas por grupos sociais doutros países resulta esencial para a comunicación nesta sociedade globalizada. Así, para o tratamento integrado de linguas é preciso que, igual que acontece non caso das dúas linguas cooficiais, haxa unha coordinación entre o profesorado destas e o de linguas estranxeiras, para evitar a repetición de contidos na liña das que se mencionaron para as linguas ambientais, e para unificar a terminoloxía. Non se pode esquecer que o achegamento do alumnado á lingua estranxeira se produce, na maior parte dos casos, partindo das linguas próximas, a materna e ambientais.

1.3 A APRENDIZAXE DAS LINGUAS CLÁSICAS NO CONTEXTO ESCOLAR

Igualmente presentes nas aulas están as linguas clásicas, o latín e o grego, cuxo estudo a nivel fonético, morfosintáctico e léxico proporciona unha sólida base para o perfeccionamento no manexo doutras linguas. Desempeñan, pois, un papel relevante como soporte lingüístico da maioría das linguas e para a comprensión do léxico culto que forma gran parte da terminoloxía científica e técnica actual nas linguas que o alumnado coñece ou estuda; sen esquecer o enriquecemento cultural que lle proporciona o coñecemento dos aspectos que se inclúen na civilización clásica, berce da Europa actual, como son, entre outros, a mitoloxía, a relixión ou as súas creacións literarias e artísticas, que tanta influencia tiveron en épocas posteriores e seguen a ter hoxe en día. Xa que logo, é esencial a incorporación das linguas clásicas ao currículo integrado das linguas, para reforzar a reflexión lingüística do noso alumnado e fortalecer o seu acceso á cultura literaria.

Resulta obvio que, para a posta en práctica destes currículos integrados e o logro dos obxectivos plurilingües e interculturais que se perseguen, o profesorado deberá potenciar unha metodoloxía adecuada para levar a cabo enfoques comunicativos e proxectos plurais e transversais, promover a reflexión metacomunicativa e metalingüística e o contraste entre linguas, ou asegurar accións coordinadas entre os departamentos lingüísticos para decidir, entre outros, desde que lingua abordar o estudo dos xéneros discursivos ou as estratexias e os procesos cognitivos que están na base das actividades lingüísticas. Todo isto coa finalidade de construír en cada centro docente a coherencia pedagóxica no ensino das linguas.

As materias cuxos currículos se desenvolven ao abeiro desta introdución, as linguas, teñen como obxectivo o desenvolvemento da competencia comunicativa do alumnado, entendida en todas as súas vertentes: pragmática, lingüística, sociolingüística e literaria. Así, achegan as ferramentas e os coñecementos necesarios para desenvolverse satisfactoria e eficazmente en calquera situación de comunicación da vida privada, social e profesional. Eses coñecementos, que articulan os procesos de comprensión e expresión oral por unha banda, e de comprensión e expresión escrita por outra, constitúen instrumentos esenciais para a aprendizaxe no ámbito educativo e, posteriormente, ao longo da vida.

A reflexión literaria, presente nun bloque de contidos nas linguas ambientais, o galego e o castelán, e nas linguas clásicas, a través da lectura, mediante a comprensión e interpretación de textos significativos favorece o coñecemento das posibilidades expresivas da lingua, desenvolve a capacidade crítica e creativa dos/das estudantes, dálles acceso á memoria, á creatividade, á imaxinación, á descuberta das outras persoas, ao coñecemento doutras épocas e culturas, e enfrónaos/as a situacións, sentimentos e emocións nunca experimentados, que enriquecen a súa visión do mundo e favorecen o coñecemento deles/as mesmos/as.

En definitiva, estas materias lingüísticas perseguen o obxectivo último de contribuír á formación de cidadáns e cidadás cunha competencia comunicativa que lles permita interactuar satisfactoriamente en todos os ámbitos que forman e van formar parte da súa vida. Isto esixe unha reflexión sobre os mecanismos de usos orais e escritos da súa propia lingua, e das outras linguas que estudan e coñecen, e a capacidade de interpretar e valorar o mundo, de formar as súas opinións, propias, claras e fundamentadas, e de gozar, a través da lectura crítica de obras literarias.

A materia de Latín na etapa da ESO ten como principal finalidade introducir o alumnado no coñecemento dos aspectos esenciais da lingua e da cultura latinas, facendo fincapé ao mesmo tempo no papel que estas desempeñan en tanto que orixe e fundamento das linguas romances e da cultura occidental, o que coñecemos como herdanza clásica.

Esta mesma perspectiva está tamén presente no currículo básico para bacharelato, malia perseguirse nesta etapa un estudo máis en profundidade da lingua,

xa que, ben pola súa estrutura interna de funcionamento, ben polo seu caudal léxico, está moi presente nas linguas utilizadas e estudadas polos alumnos e as alumnas.

O estudo do latín como lingua flexiva proporciona mediante a comparación unha sólida base científica para o estudo e o perfeccionamento progresivo no manexo doutras linguas.

O idioma latino, logo de adquiridos uns mínimos coñecementos sobre os seus mecanismos morfosintácticos e o seu léxico, permite entender as linguas romances como resultado dunha evolución e atopar paralelismos entre elas que axuden no seu estudo.

O estudo da orixe e a evolución do latín ás linguas romances proporciónalle ao alumnado os instrumentos necesarios para comprender e analizar os procesos de cambios fonéticos, morfosintácticos e semánticos que deron lugar aos procedementos que rexen hoxe as súas linguas, e axuda a incrementar de xeito notable o seu léxico. A reflexión sobre o léxico coñecido, a adquisición de novas palabras e a comprensión das estruturas da lingua latina interveñen de xeito notable no uso máis eficaz da lingua propia como instrumento de aprendizaxe, comunicación e interpretación da realidade. É recomendable comezar o estudo do latín de cuarto de ESO cun método natural, no que as regras morfosintácticas se deduzan da práctica da lectura e da tradución, deixando para os cursos de primeiro e segundo de bacharelato un estudo máis pormenorizado.

O estudo da herdanza clásica, obxecto desta materia, non só está presente na lingua latina, pois abordará tamén os diferentes aspectos que se inclúen no que coñecemos como civilización latina, berce da Europa actual. Ademais da descrición do seu marco xeográfico e do estudo dos principais fitos históricos, haberá lugar tamén para unha análise das súas estruturas sociopolíticas, da súa vida cotiá, e manifestacións culturais como os espectáculos públicos ou as súas creacións literarias e artísticas, a enxeñaría e o urbanismo, a mitoloxía e a relixión.

Partindo desta perspectiva, o estudo da materia organízase en **bloques** que, con lixeiros matices, se repiten en todos os cursos.

Os devanditos bloques refírense tanto a cuestións lingüísticas como a temas culturais, tendo en conta que ambos os dous aspectos constitúen dúas facetas inseparables e complementarias para o estudo da civilización romana, sen as que non é posible apreciar a importancia do legado latino na súa verdadeira dimensión.

- O primeiro destes bloques estuda **o latín como orixe das linguas romances** e ten un trato lixeiramente diferente para os cursos de cuarto de ESO e primeiro de bacharelato, e o curso de segundo de bacharelato. Os contidos dos dous primeiros cursos comezan coa análise das linguas do mundo, para seguir co estudo do indoeuropeo e as súas familias lingüísticas, a orixe, a evolución e as etapas do latín e as linguas romances. A continuación, e xa para os tres cursos, preténdese analizar o papel que desempeñou a lingua latina na formación do galego, do castelán e das demais linguas romances que se falan na actualidade en Europa e noutros países do mundo, mediante o estudo do mantemento de elementos lingüísticos latinos nesas linguas e a análise dos procesos de evolución fonética, morfosintáctica e semántica.
- O seguinte bloque, deseñado só para latín de cuarto de ESO e primeiro de bacharelato, aborda os **elementos básicos da lingua latina**, comezando por percorrer os sistemas de escritura coñecidos, para analizar despois a orixe e a evolución do abecedario latino e a súa pronuncia.
- Os dous bloques seguintes, comúns aos tres cursos, tratan **aspectos netamente lingüísticos**, centrándose desta vez na morfoloxía e na sintaxe, os outros dous niveis de descrición e explicación do sistema, ademais da fonética e a semántica, dúas realidades inseparables que conforman e integran o aspecto gramatical. Preténdese iniciar o alumnado no concepto de flexión, estudando a estrutura interna das palabras e os elementos formais destas que serven para definir a

relación que manteñen con outras dentro da oración. A sintaxe tamén se ocupa de estudar as estruturas oracionais latinas e os elementos que definen as súas construcións máis características, introducindo progresivamente niveis de maior complexidade, co propósito fundamental da comprensión e a interpretación dos textos.

- Nos cursos de cuarto de ESO e primeiro de bacharelato dedicouse un bloque ao **estudo da civilización latina**, co fin de identificar non só os feitos máis importantes da súa historia, senón tamén os aspectos propios da súa organización política, social e militar, e da súa identidade cultural, sen esquecer o estudo da vida cotiá, a relixión e a mitoloxía, cuxa influencia resulta decisiva para a configuración do imaxinario occidental. Preténdese tamén iniciar o alumnado no coñecemento dalgunhas das manifestacións artísticas máis significativas da antigüidade romana, entre as que destacan por unha banda as relativas ás artes plásticas e, máis concretamente, a escultura e a arquitectura, e pola outra, as literarias.
- O estudo máis en profundidade destas últimas resérvase para o curso de segundo de bacharelato, que conta cun bloque específico para a **literatura latina**, no que un mellor coñecemento da lingua lle permitirá ao alumnado entrar en contacto directo con algúns fragmentos das obras orixinais, afondando deste xeito na comprensión dos textos literarios clásicos latinos para comprender as claves da sociedade en que viron a luz e valorar a influencia que os autores latinos tiveron ao longo dos séculos.
- Se, como dixemos, a lingua e a cultura constitúen dúas realidades inseparables e complementarias para afondar no coñecemento da civilización latina, non existe mellor instrumento para o estudo de ambas que os propios textos, aos que está dedicado outro dos bloques de contidos previstos en todos os cursos. Preténdese deste xeito facer fincapé na necesidade de estudar desde o primeiro momento a lingua no seu contexto real, como mecanismo de expresión intelectual e estética no que se exemplifican os contidos lingüísticos estudados. Para lograr este obxectivo, ademais do labor de tradución, deberase tratar **o latín como unha lingua viva** coa que traballar tamén a comunicación oral e escrita.
- Por último, nos tres cursos dedícase un bloque ao **estudo do léxico**, entendendo que este resulta imprescindible para avanzar no coñecemento de calquera lingua. Dentro deste ámbito préstase especial atención á etimoloxía, non só porque esta serve para pór de manifesto o mantemento das raíces latinas nas linguas modernas, senón ademais porque axuda o alumnado a adquirir unha mellor comprensión da súa propia lingua, axudándolle a precisar o significado de termos coñecidos ou a descubrir o de outros que non utilizara anteriormente, e incorporándoos ao seu vocabulario habitual. Así, dedícase un especial interese á composición e á derivación culta, onde se analizan prefixos, lexemas e sufixos de orixe grega e latina. Abondando nesta última idea, abórdase o estudo das locucións e as expresións latinas de uso actual, non só para coñecer o seu significado, senón tamén para saber empregalas nun contexto adecuado.

2. CONTRIBUCIÓN DA MATERIA AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE

- A comunicación lingüística é a competencia clave que máis presenza terá na materia de Latín, xa que o estudo da lingua latina, da súa orixe e evolución, do seu funcionamento interno, do seu léxico e dos seus textos redundará sen dúbida nun maior coñecemento e dominio das linguas propias. Non obstante, deberase ter en conta tamén o tratamento das outras competencias.
- A labor de tradución non só constitúe por si mesmo un importante exercicio intelectual, senón que ao mesmo tempo estimula a memoria, a lóxica de

pensamento e os hábitos de disciplina no estudo, mellorando o razoamento e impulsando a competencia clave de aprender a aprender.

- A competencia matemática e as competencias básicas en ciencia e tecnoloxía son traballadas nos temas de cultura e civilización latinas, nomeadamente na educación en Roma, no urbanismo e na enxeñaría romana, e as vías de comunicación, en tanto que manifestacións da actividade humana.
- A competencia dixital deberá estar presente en todo momento. A procura de información na rede, a súa selección crítica e a súa utilización, entendidas como un proceso guiado polo/pola profesor/a, deberá servirnos para programar traballos colaborativos e producir novos materiais para pór á disposición da comunidade educativa.
- As competencias sociais e cívicas poden ser traballadas particularmente nos bloques referidos á civilización. A vida no mundo romano, na súa dimensión político-social ou relixiosa préstase sempre á valoración e á comparación co mundo actual, salientando semellanzas e diferenzas, e fomentando un xuízo crítico da realidade. Deste xeito, cobran nova forza conceptos como democracia, xustiza, igualdade, cidadanía e diversidade.
- A competencia en conciencia e expresión cultural está moi presente, ademais de no estudo da literatura latina, nos contidos referidos ás artes plásticas en Roma, o urbanismo e a romanización de Hispania e da Gallaecia. Coñecer e valorar todas estas manifestacións culturais artísticas, diferenciando xéneros e estilos, recoñecendo canons estéticos ou tópicos literarios, lévanos a consideralas como parte do patrimonio dos pobos e a apreciar dun xeito especial aquelas que están dentro do noso contexto, ben sexa nas páxinas dun libro, ben nun museo ou nun depósito arqueolóxico.
- A competencia que traballa o sentido da iniciativa e o espírito emprendedor estará presente sobre todo nos bloques de contidos non lingüísticos, para aproveitar a metodoloxía do traballo en grupo de xeito responsable e proactivo.

3. OBXECTIVOS

3.1. OBXECTIVOS XERAIS DA ETAPA. BACHARELATO

O bacharelato contribuirá a desenvolver no alumnado as capacidades que lle permitan:

- a) Exercer a cidadanía democrática, desde unha perspectiva global, e adquirir unha conciencia cívica responsable, inspirada polos valores da Constitución española e do Estatuto de autonomía de Galicia, así como polos dereitos humanos, que fomente a corresponsabilidade na construción dunha sociedade xusta e equitativa e favoreza a sustentabilidade.
- b) Consolidar unha madurez persoal e social que lle permita actuar de forma responsable e autónoma e desenvolver o seu espírito crítico. Ser quen de prever e resolver pacificamente os conflitos persoais, familiares e sociais.
- c) Fomentar a igualdade efectiva de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, analizar e valorar criticamente as desigualdades e discriminacións existentes e, en particular, a violencia contra a muller, e impulsar a igualdade real e a non discriminación das persoas por calquera condición ou circunstancia persoal ou social, con atención especial ás persoas con discapacidade.
- d) Afianzar os hábitos de lectura, estudo e disciplina, como condicións necesarias para o eficaz aproveitamento da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
- e) Dominar, tanto na súa expresión oral como na escrita, a lingua galega e a lingua castelá.
- f) Expresarse con fluidez e corrección nunha ou máis linguas estranxeiras.

- g) Utilizar con solvencia e responsabilidade as tecnoloxías da información e da comunicación.
- h) Coñecer e valorar criticamente as realidades do mundo contemporáneo, os seus antecedentes históricos e os principais factores da súa evolución. Participar de xeito solidario no desenvolvemento e na mellora do seu contorno social.
- i) Acceder aos coñecementos científicos e tecnolóxicos fundamentais, e dominar as habilidades básicas propias da modalidade elixida.
- l) Comprender os elementos e os procedementos fundamentais da investigación e dos métodos científicos. Coñecer e valorar de forma crítica a contribución da ciencia e da tecnoloxía ao cambio das condicións de vida, así como afianzar a sensibilidade e o respecto cara ao medio ambiente e a ordenación sustentable do territorio, con especial referencia ao territorio galego.
- m) Afianzar o espírito emprendedor con actitudes de creatividade, flexibilidade, iniciativa, traballo en equipo, confianza nun mesmo e sentido crítico.
- n) Desenvolver a sensibilidade artística e literaria, así como o criterio estético, como fontes de formación e enriquecemento cultural.
- o) Utilizar a educación física e o deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social, e impulsar condutas e hábitos saudables.
- p) Afianzar actitudes de respecto e prevención no ámbito da seguridade viaria.
- q) Valorar, respectar e afianzar o patrimonio material e inmaterial de Galicia, e contribuír á súa conservación e mellora no contexto dun mundo globalizado.

3.2. OBXECTIVOS DA MATERIA. LATÍN I

1. Iniciarse na lectura, interpretación e tradución de textos de dificultade progresiva, utilizando para este fin o coñecemento dos elementos morfolóxicos, sintácticos e léxicos básicos da lingua latina.
2. Reflexionar sobre os elementos substanciais que conforman as linguas e recoñecer compoñentes significativos da flexión nominal, pronominal e verbal latina nas linguas modernas derivadas do latín ou influídas por el
3. Achegarse a textos latinos diversos, orixinais, adaptados e traducidos, mediante unha lectura comprensiva e distinguir as súas características esenciais e o xénero literario ao que pertencen.
4. Recoñecer elementos da lingua latina que evolucionaron ou que permanecen nas nosas linguas e aprecialos como clave para a súa interpretación.
5. Buscar información sobre aspectos relevantes da civilización romana, indagando en documentos e en fontes variadas, analízalos criticamente e constatar a súa presenza ao longo da historia.
6. Identificar e valorar as principais achegas da civilización romana no noso contorno e apreciar a lingua latina como instrumento transmisor de cultura.
7. Valorar a contribución do mundo romano na súa calidade de sistema integrador de diferentes correntes de pensamento e actitudes (éticas e estéticas) que conforman o ámbito cultural europeo.

4. CONTIDOS

4.1. CONTIDOS POR BLOQUES

Bloque 1. O latín, orixe das linguas romances

- B1.1. Marco xeográfico da lingua.
- B1.2. O indoeuropeo. Linguas indoeuropeas e familias lingüísticas.
- B1.3. Linguas de España: linguas romances e non romances.
- B1.4. Orixe, evolución e etapas do latín. Palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos.

- B1.5. Nocións básicas de evolución fonética, morfolóxica e semántica do latín ao galego e ao castelán.

Bloque 2. Sistema de lingua latina: elementos básicos

- B2.1. Orixes da escritura. Sistemas de escritura.
- B2.2. Orixe e evolución do alfabeto latino.
- B2.3. Pronuncia do latín: tipos.

Bloque 3. Morfoloxía

- B3.1. Formantes das palabras.
- B3.2. Tipos de palabras: variables e invariables.
- B3.3. Concepto de declinación e conxugación.
- B3.4. Flexión nominal e pronominal: substantivos, adxectivos e pronomes.
- B3.5. Flexión verbal.

Bloque 4. Sintaxe

- B4.1. Elementos da oración.
- B4.2. Casos latinos.
- B4.3. Concordancia.
- B4.4. Oración simple: oracións atributivas e predicativas.
- B4.5. Oración composta: coordinación e subordinación.
- B4.6. Construcións de infinitivo e de participio.

Bloque 5. Roma: historia, cultura, arte e civilización

- B5.1. Períodos da historia de Roma.
- B5.2. Romanización de Hispania e da Gallaecia.
- B5.3. Organización política e social de Roma.
- B5.4. Mitoloxía e relixión. Ritos funerarios.
- B5.5. Arte romana.
- B5.6. Obras públicas e urbanismo.
- B5.7. O exército.

Bloque 6. Textos

- B6.1. Análise fonética, morfolóxica, sintáctica e semántica.
- B6.2. Comparación das estruturas latinas coas das linguas propias.
- B6.3. Iniciación ás técnicas de tradución.
- B6.4. Lectura comprensiva e comentario de textos latinos orixinais, adaptados ou traducidos.
- B6.5. Lectura comparada e comentario de textos en lingua latina e lingua propia.
- B6.6. Produción de pequenos textos en lingua latina.

Bloque 7. Léxico

- B7.1. Vocabulario básico latino: léxico transparente; palabras de maior frecuencia.
- B7.2. Composición e derivación culta. Lexemas, prefixos e sufixos.
- B7.3. Mantemento de elementos lingüísticos latinos.
- B7.4. Locucións latinas de uso actual.

4.2. CONTIDOS MÍNIMOS

1. Marco xeográfico da lingua e o seu ámbito de influencia.
2. As linguas indoeuropeas. As linguas románicas.
3. Sistemas de escritura. Abecedario e pronunciación.
4. Morfoloxía nominal: casos e funcións. As declinacións. Identificación, clasificación e declinación de substantivos.
5. Os adxectivos. Clases. Graos. Identificación, clasificación e declinación de
6. Morfosintaxe pronominal. Pronomes persoais, reflexivos e posesivos. Pronomes demostrativos.
7. Verbo sum.
8. Oración copulativa
9. Morfoloxía verbal: as conxugacións. Sistema de presente e perfecto. Voz activa e pasiva.
10. A oración pasiva.
11. Oración simple e oracións compostas coordinadas.
12. Pronome relativo. Oracións subordinadas de relativo.
13. Tradución de textos orixinais, adaptados. Uso do dicionario.
14. Principais prefixos e sufixos que interveñen na composición e na derivación culta. Elementos léxicos latinos que permanecen nas linguas do alumnado.
15. Principais locucións latinas de uso actual e saber empregalas nun contexto axeitado.
16. Evolución fonética, morfolóxica e semántica do léxico: palabras patrimoniais e cultismos.
17. Etapas da historia de Roma. Eixe cronolóxico. Principais feitos. Organización social. Institucións socio-políticas.
18. A Romanización. Causas, etapas e consecuencias. Pegadas romanas en Hispania e Gallaecia
19. Relixión e mitoloxía. Principais deuses e ciclos heóricos.
20. Arte e obras públicas. Características xerais da arquitectura, escultura e pintura. Obras máis representativas.

5. TEMPORALIZACIÓN

1º TRIMESTRE

- 1) B1.1. Marco xeográfico da lingua. (1 SESIÓN)
- 2) B1.2. O indoeuropeo. Linguas indoeuropeas e familias lingüísticas. (1 SESIÓN)
- 3) B1.3. Linguas de España: linguas romances e non romances. (1 SESIÓN)
- 4) B2.1. Orixes da escritura. Sistemas de escritura. (1 SESIÓN)
- 5) B2.2. Orixe e evolución do alfabeto latino. (1 SESIÓN)
- 6) B2.3. Pronuncia do latín: tipos. (1 SESIÓN)
- 7) B3.1. Formantes das palabras. (1 SESIÓN)
- 8) B3.2. Tipos de palabras: variables e invariables. (1 SESIÓN)
- 9) B3.3. Concepto de declinación e conxugación. (2 SESIÓNS)
- 10) B3.4. Flexión nominal e pronominal: substantivos. Declinacións (10 SESIÓNS)
- 11) B3.5. Flexión verbal. Conxugacións. Tema de presente. Tema de perfecto. Verbo sum. (10 SESIÓN)
- 12) B4.1. Elementos da oración. (2 SESIÓNS)
- 13) B4.2. Casos latinos. (2 SESIÓNS)
- 14) B4.3. Concordancia. (1 SESIÓNS)
- 15) B4.4. Oración simple: oracións atributivas e predicativas. (1 SESIÓN)
- 16) B5.1. Períodos da historia de Roma. (2 SESIÓNS)
- 17) B5.2. Romanización de Hispania e da Gallaecia. (2 SESIÓNS)
- 18) B5.4. Mitoloxía e relixión. Orixes míticos de Roma.

- 19) B6.1. Análise fonética, morfolóxica, sintáctica e semántica. (TODAS AS SESIÓNS)
- 20) B6.2. Comparación das estruturas latinas coas das linguas propias. (TODAS AS SESIÓNS)
- 21) B6.3. Iniciación ás técnicas de tradución. (3 SESIÓNS)
- 22) B6.4. Lectura comprensiva e comentario de textos latinos orixinais, adaptados ou traducidos. (TODAS AS SESIÓNS)
- 23) B6.5. Lectura comparada e comentario de textos en lingua latina e lingua propia. (TODAS AS SESIÓNS)
- 24) B6.6. Produción de pequenos textos en lingua latina. (2 SESIÓNS)
- 25) B7.1. Vocabulario básico latino: léxico transparente; palabras de maior frecuencia. (TODAS AS SESIÓNS)
- 26) B7.3. Mantemento de elementos lingüísticos latinos. (TODAS AS SESIÓNS)

2º TRIMESTRE

- 1) B1.4. Orixe, evolución e etapas do latín. Palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos. (1 SESIÓN)
- 2) B1.5. Nocións básicas de evolución fonética, morfolóxica e semántica do latín ao galego e ao castelán. (5 SESIÓNS)
- 3) B3.4. Flexión nominal: adxectivos. Graos dos adxectivos(5 SESIÓNS)
- 4) B3.5. Flexión verbal. Voz pasiva (4 SESIÓNS)
- 5) B4.5. Oración composta: coordinación e subordinación. (3 SESIÓNS)
- 6) B5.3. Organización política e social de Roma. (4 SESIÓNS)
- 7) B6.1. Análise fonética, morfolóxica, sintáctica e semántica. (TODAS AS SESIÓNS)
- 8) B6.2. Comparación das estruturas latinas coas das linguas propias. (TODAS AS SESIÓNS)
- 9) B6.4. Lectura comprensiva e comentario de textos latinos orixinais, adaptados ou traducidos. (TODAS AS SESIÓNS)
- 10) B6.5. Lectura comparada e comentario de textos en lingua latina e lingua propia. (TODAS AS SESIÓNS)
- 11) B6.6. Produción de pequenos textos en lingua latina. (2 SESIÓNS)
- 12) B7.1. Vocabulario básico latino: léxico transparente; palabras de maior frecuencia. (TODAS AS SESIÓNS)
- 13) B7.3. Mantemento de elementos lingüísticos latinos. (TODAS AS SESIÓNS)

3º TRIMESTRE

- 1) B3.4. Flexión nominal e pronominal: pronomes. (8 SESIÓNS)
- 2) B4.5. Oración composta: coordinación e subordinación. Subordinadas adxectivas. Conxuncións polivalentes. (8 SESIÓNS)
- 3) B4.6. Construcións de infinitivo e de participio. (8 SESIÓNS)
- 4) B5.4. Mitoloxía e relixión. Ritos funerarios. (4 SESIÓNS)
- 5) B5.5. Arte romana. (2 SESIÓNS)
- 6) B5.6. Obras públicas e urbanismo. (2 SESIÓNS)
- 7) B5.7. O exército. (2 SESIÓNS)
- 8) B6.1. Análise fonética, morfolóxica, sintáctica e semántica. (TODAS AS SESIÓNS)
- 9) B6.2. Comparación das estruturas latinas coas das linguas propias. (TODAS AS SESIÓNS)
- 10) B6.3. Iniciación ás técnicas de tradución. Uso do dicionario (3 SESIÓNS)
- 11) B6.4. Lectura comprensiva e comentario de textos latinos orixinais, adaptados ou traducidos. (TODAS AS SESIÓNS)

- 12) B6.5. Lectura comparada e comentario de textos en lingua latina e lingua propia. (TODAS AS SESIÓNS)
- 13) B7.2. Composición e derivación culta. Lexemas, prefixos e sufixos. (3 SESIÓNS)
- 14) B7.3. Mantemento de elementos lingüísticos latinos. (TODAS AS SESIÓNS)
- 15) B7.4. Locucións latinas de uso actual. (3 SESIÓNS)

6. CRITERIOS DE AVALIACIÓN

Bloque 1. O latín, orixe das linguas romances

- B1.1. Coñecer e localizar en mapas o marco xeográfico da lingua latina.
- B1.2. Identificar o indoeuropeo como a lingua nai da maioría das linguas faladas en Europa hoxe en día.
- B1.3. Agrupar as linguas indoeuropeas en familias lingüísticas e localizalas nun mapa.
- B1.4. Coñecer as orixes das linguas faladas en España, clasificalas e localizalas nun mapa, e delimitar o marco xeográfico das linguas romances faladas no mundo, recoñecendo as súas características.
- B1.5. Distinguir as principais etapas na evolución do latín e recoñecer e identificar palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos.
- B1.6. Coñecer e aplicar as regras fundamentais da evolución fonética, e recoñecer os procesos de evolución semántica do latín ao galego e ao castelán partindo dos étimos latinos.

Bloque 2. Sistema de lingua latina: elementos básicos

- B2.1. Recoñecer sistemas de escritura e distinguilos do alfabeto.
- B2.2. Distinguir as fases da evolución do alfabeto latino, desde a súa orixe ata o alfabeto da época clásica.
- B2.3. Coñecer a orixe do alfabeto nas linguas modernas.
- B2.4. Coñecer e aplicar con corrección as normas básicas da pronuncia en latín e distinguir os seus tipos.

Bloque 3. Morfoloxía

- B3.1. Coñecer, identificar e distinguir os formantes das palabras.
- B3.2. Distinguir os tipos de palabras a partir do seu enunciado.
- B3.3. Comprender o concepto de declinación e conxugación.
- B3.4. Coñecer as declinacións, encadrar as palabras dentro da súa categoría e declinalas, enuncialas e declinalas correctamente.
- B3.5. Coñecer as conxugacións, encadrar os verbos dentro da súa conxugación, enuncialos e conxugalos correctamente.
- B3.6. Analizar o funcionamento dos temas verbais latinos de presente e de perfecto, e recoñecer as formas dos tempos verbais formados a partir deles, tanto en voz activa como en voz pasiva.
- B3.7. Diferenciar formas persoais e non persoais do verbo, e recoñecer as categorías gramaticais presentes en cada unha.
- B3.8. Traducir ao galego e ao castelán as formas verbais latinas, e comparar os sistemas verbais.

Bloque 4. Sintaxe

- B4.1. Coñecer e analizar as funcións das palabras na oración.
- B4.2. Coñecer os nomes dos casos latinos, identificar as principais funcións que realizan na oración e saber traducir os casos á lingua materna adecuadamente.
- B4.3. Recoñecer as regras de concordancia na lingua latina e a súa correspondencia no galego e no castelán.
- B4.4. Recoñecer e clasificar os tipos de oración simple.

- B4.5. Distinguir as oracións simples das compostas e, dentro destas últimas, as coordinadas das subordinadas.
- B4.6. Coñecer as funcións das formas non persoais nas oracións: infinitivo e participio.
- B4.7. Identificar, distinguir e traducir correctamente as construcións de infinitivo e participio máis frecuentes.

Bloque 5. Roma: historia, cultura, arte e civilización

- B5.1. Coñecer os feitos históricos das etapas da historia de Roma, encadralos no seu período correspondente e realizar eixes cronolóxicos.
- B5.2. Coñecer os feitos históricos principais da romanización de Hispania e da Gallaecia, e realizar eixes cronolóxicos.
- B5.3. Recoñecer as pegadas da romanización nos principais depósitos arqueolóxicos e museos.
- B5.4. Coñecer a organización política e social de Roma e recoñecer o seu mantemento actual.
- B5.5. Coñecer os principais deuses, semideuses e heroes da mitoloxía grecolatina.
- B5.6. Coñecer os deuses, os mitos, os heroes e as lendas latinas principais, e establecer semellanzas e diferenzas entre os mitos e os heroes antigos e os actuais.
- B5.7. Coñecer e comparar coas actuais as características da relixiosidade e da relixión latinas, os cultos privados e os ritos funerarios.
- B5.8. Coñecer as características fundamentais da arte romana e describir algunhas das súas manifestacións máis importantes.
- B5.9. Identificar os trazos máis destacados das edificacións públicas e do urbanismo romano, e sinalar a súa presenza dentro do patrimonio histórico de España e Europa.
- B5.10. Describir a estrutura e o funcionamento do exército romano, e distinguir as etapas na súa evolución.

Bloque 6. Textos

- B6.1. Coñecer e aplicar os coñecementos fonolóxicos, morfolóxicos, sintácticos e léxicos da lingua latina para a interpretación, a tradución e a retroversión de textos de dificultade progresiva.
- B6.2. Comparar as estruturas latinas coas das linguas propias.
- B6.3. Utilizar correctamente manuais e dicionarios, recoñecendo e analizando toda a información que proporcionan.
- B6.4. Realizar a través dunha lectura comprensiva a análise e o comentario do contido e da estrutura de textos latinos orixinais, adaptados ou traducidos.
- B6.5. Redactar en lingua latina pequenos textos de produción propia.
- B6.6. Realizar pequenos coloquios en latín con frases sinxelas e de dificultade progresiva.

Bloque 7. Léxico

- B7.1. Coñecer, identificar e traducir o léxico latino transparente e as palabras de maior frecuencia.
- B7.2. Distinguir e coñecer o significado dos principais prefixos e sufixos que interveñen na composición e na derivación culta.
- B7.3. Establecer mediante mecanismos de inferencia as relacións existentes entre determinados étimos latinos e os derivados en linguas romances.
- B7.4. Identificar e explicar os elementos léxicos latinos que permanecen nas linguas dos/das estudantes.
- B7.5. Coñecer o significado das principais locucións latinas de uso actual e saber empregarlas nun contexto axeitado.

7. ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE

Bloque 1. O latín, orixe das linguas romances

- LA1B1.1.1. Localiza nun mapa o marco xeográfico da lingua latina e a súa expansión, delimitando os seus ámbitos de influencia e colocando con precisión puntos xeográficos, cidades ou restos arqueolóxicos coñecidos pola súa relevancia histórica.
- LA1B1.2.1. Define o indoeuropeo e recoñece as linguas indoeuropeas e as súas familias, e delimita nun mapa a zona de orixe e as zonas de expansión.
- LA1B1.3.1. Identifica as linguas que se falan actualmente en Europa, diferenciando pola súa orixe entre indoeuropeas e non indoeuropeas, clasifica as primeiras en familias lingüísticas e delimita nun mapa as zonas onde se utilizan.
- LA1B1.4.1. Identifica as linguas que se falan en España, diferenciando pola súa orixe romances e non romances, localiza nun mapa as zonas onde se utilizan, delimita o marco xeográfico das linguas romances faladas no mundo e recoñece as súas características.
- LA1B1.5.1. Distingue e delimita as etapas do latín, recoñece e distingue a partir do étimo latino cultismos, semicultismos e termos patrimoniais, e explica as evolucións que se producen nun caso e no outro.
- LA1B1.5.2. Coñece exemplos de termos latinos que deron orixe tanto a unha palabra patrimonial como a un cultismo, e sinala as diferenzas de uso e significado entre ambos.
- LA1B1.5.3. Demostra a presenza do latín no século XXI en campos como a ciencia, a cultura, a publicidade, os medios de comunicación, internet e as redes sociais.
- LA1B1.6.1. Realiza evolucións de termos latinos ao galego e ao castelán, aplicando as regras fonéticas de evolución, e recoñece palabras da súa lingua que sufriron procesos de evolución semántica.

Bloque 2. Sistema de lingua latina: elementos básicos

- LAT1B2.1.1. Recoñece tipos de escritura e clasifícaos consonte a súa natureza e a súa función, e describe os trazos que distinguen uns dos outros.
- LAT1B2.2.1. Explica a orixe do alfabeto latino, e a evolución e a adaptación dos signos do alfabeto grego.
- LAT1B2.3.1. Explica a orixe do alfabeto de diferentes linguas partindo do alfabeto latino, así como a súa evolución, sinala as adaptacións que se producen en cada unha e recoñece os tipos de alfabeto usados actualmente en Europa, en relación coas linguas que os empregan.
- LAT1B2.4.1. Le con pronuncia e acentuación correctas textos latinos, identificando e reproducindo exemplos de diferentes tipos de pronuncia.

Bloque 3. Morfoloxía

- LA1B3.1.1. Descompón palabras nos seus formantes, sinalando e diferenciando lexemas e morfemas, e servíndose destes para identificar desinencias e explicar o concepto de flexión e paradigma.
- LA1B3.2.1. Distingue palabras variables e invariables, explica os trazos que permiten identificalas e define criterios para clasificalas.
- LA1B3.3.1. Declina e/ou conxuga correctamente palabras propostas segundo a súa categoría, explicando e ilustrando con exemplos as características que diferencian os conceptos de declinación e conxugación
- LA1B3.4.1. Enuncia e declina correctamente substantivos, adxectivos e pronomes en latín, distinguíndoos a partir do seu enunciado e clasificándoo segundo a súa categoría e a súa declinación.
- LA1B3.4.2. Declina palabras e sintagmas en concordancia, aplicando correctamente para cada palabra o paradigma de flexión correspondente.
- LA1B3.5.1. Clasifica verbos segundo a súa conxugación partindo do seu enunciado e describe os trazos polos que se recoñecen os modelos de flexión verbal.

- LA1B3.5.2. Coñece e identifica as formas que compoñen o enunciado dos verbos de paradigmas regulares e recoñece a partir destas os modelos de conxugación.
- LA1B3.5.3. Conxuga os tempos verbais máis frecuentes en voz activa e pasiva, aplicando correctamente os paradigmas correspondentes.
- LA1B3.6.1. Explica o uso dos temas verbais latinos, identificando correctamente as formas derivadas de cada un.
- LA1B3.6.2. Cambia de voz as formas verbais identificando e manexando con seguridade os formantes que expresan este accidente verbal.
- LA1B3.7.1. Distingue formas persoais e non persoais dos verbos, explica os trazos que permiten identificalas e define criterios para clasificalas.
- LA1B3.8.1. Traduce correctamente ao galego e ao castelán formas verbais latinas, e compara os tempos e os modos verbais presentes no latín cos do galego e os do castelán.

Bloque 4. Sintaxe

- LA1B4.1.1. Analiza morfoloxicamente e sintacticamente frases e textos de dificultade graduada, identificando correctamente as categorías gramaticais presentes nas palabras con flexión e explicando as funcións que realizan na oración.
- LA1B4.2.1. Enumera correctamente os nomes dos casos que existen na flexión nominal e pronominal latina, explica as súas funcións dentro da oración e ilustra con exemplos a forma axeitada de traducilos.
- LA1B4.3.1. Recoñece nos textos as regras e a concordancia latina, e redacta en lingua latina pequenas frases, onde practica o seu uso.
- LA1B4.4.1. Compara e clasifica tipos de oracións simples, e identifica e explica en cada caso as súas características.
- LA1B4.5.1. Distingue as oracións simples das compostas e, dentro destas últimas, as coordinadas das subordinadas, os seus tipos e os nexos que as caracterizan, e sinala exemplos que expliquen en cada caso as súas características.
- LA1B4.6.1. Identifica as funcións que realizan as formas non persoais (infinitivo e participio) dentro da oración e compara exemplos do seu uso.
- LA1B4.7.1. Recoñece, analiza e traduce correctamente as construcións de infinitivo e participio máis frecuentes, en relación con construcións análogas noutras linguas que coñece.

Bloque 5. Roma: historia, cultura, arte e civilización

- LA1B5.1.1. Describe o marco histórico en que xorde e se desenvolve a civilización romana, sinala períodos dentro del e identifica en cada un as conexións máis importantes que presentan con outras civilizacións
- LA1B5.1.2. Distingue as etapas da historia de Roma, explicando os seus trazos esenciais e as circunstancias que interveñen no paso de unhas a outras.
- LA1B5.1.3. Sabe enmarcar determinados feitos históricos na civilización e no período histórico correspondente, ponos en contexto e relaciónaos con outras circunstancias contemporáneas.
- LA1B5.1.4. Pode elaborar eixes cronolóxicos nos que se representan fitos históricos salientables, consultando diferentes fontes de información
- LA1B5.1.5. Describe os principais fitos históricos e os aspectos máis significativos da civilización latina, e analiza a súa influencia no devir histórico posterior.
- LA1B5.2.1. Explica a romanización de Hispania e da Gallaecia, describe as súas causas e delimita as súas fases.
- LA1B5.2.2. Enumera, explica e ilustra con exemplos os aspectos fundamentais que caracterizan o proceso da romanización de Hispania e da Gallaecia, e sinala a súa influencia na historia posterior.
- LA1B5.3.1. Identifica e sinala nun mapa os restos arqueolóxicos máis salientables da romanización de Hispania e da Gallaecia, e descobre e relaciona as pezas arqueolóxicas romanas dos museos cos coñecementos adquiridos.

- LA1B5.4.1. Describe os elementos que caracterizan as sucesivas formas de organización do sistema político romano.
- LA1B5.4.2. Describe a organización e a evolución da sociedade romana, explicando as características das clases sociais e os papeis asignados a cada unha, relacionando estes aspectos cos valores cívicos existentes na época e comparándoos cos actuais.
- LA1B5.5.1. Identifica os principais deuses, semideuses e heroes da mitoloxía grecolatina, sinalando os trazos que os caracterizan, os seus atributos e o ámbito de influencia, explica a súa xenealoxía e establece relacións entre os deuses.
- LA1B5.5.2. Identifica deuses, semideuses e heroes dentro do imaxinario mítico, e explica os principais aspectos que diferencian uns dos outros.
- LA1B5.6.1. Recoñece e ilustra con exemplos o mantemento do mítico e da figura do heroe na nosa cultura, analizando a influencia da tradición clásica neste fenómeno, sinalando as semellanzas e as principais diferenzas entre ambos tratamentos, e asociándoas a outros trazos culturais propios de cada época.
- LA1B5.6.2. Sinala semellanzas e diferenzas entre os mitos e as lendas da antigüidade clásica e os pertencentes a outras culturas, comparando o seu tratamento na literatura ou na tradición relixiosa, e valorando a súa influencia na arte e na literatura posterior a través de exemplos.
- LA1B5.7.1. Distingue a relixión oficial de Roma dos cultos privados, explicando os trazos que lles son propios, e describe as principais características dos ritos funerarios romanos, distinguindo as semellanzas e as diferenzas que presentan cos de hoxe en día.
- LA1B5.8.1. Describe as principais manifestacións escultóricas e pictóricas da arte romana, identificando a partir de elementos concretos o seu estilo e a súa cronoloxía aproximada.
- LA1B5.9.1. Describe as características, os principais elementos e a función das grandes obras públicas romanas, explicando e ilustrando con exemplos a súa importancia para o desenvolvemento do Imperio e a súa influencia en modelos urbanísticos posteriores.
- LA1B5.9.2. Localiza nun mapa os principais exemplos de edificacións públicas romanas que forman parte do patrimonio español e europeo, identificando a partir de elementos concretos o seu estilo e a cronoloxía aproximada.
- LA1B5.10.1. Enumera os elementos que compoñen a estrutura do exército romano e explica o seu funcionamento, atendendo á súa evolución ao longo dos períodos históricos

Bloque 6. Textos

- LA1B6.1.1. Utiliza adecuadamente a análise fonética, morfolóxica, sintáctica e semántica de textos de dificultade graduada, para efectuar correctamente a súa tradución ou retroversión.
- LA1B6.2.1. Utiliza mecanismos de inferencia para comprender textos de xeito global, relacionando estruturas latinas con outras equivalentes nas linguas que coñece.
- LA1B6.3.1. Utiliza correctamente o dicionario, analizando e valorando correctamente a información gramatical incluída nos seus manuais e nas súas entradas, e localiza o significado de palabras que entrañen dificultade, identificando entre varias acepcións o sentido máis axeitado para a tradución do texto.
- LA1B6.4.1. Realiza comentarios sobre os principais trazos dos textos seleccionados e sobre os aspectos culturais presentes neles, aplicando para iso os coñecementos adquiridos previamente nesta ou noutras materias.
- LA1B6.4.2. Elabora mapas conceptuais e estruturais dos textos propostos, localizando o tema principal e distinguindo as súas partes.
- LA1B6.5.1. Redacta frases sinxelas ou pequenos textos en latín sobre un tema proposto.

- LA1B6.6.1. Mantén un sinxelo diálogo en latín sobre a base dun tema previamente acordado.

Bloque 7. Léxico

- LA1B7.1.1. Deduce o significado de termos latinos non estudados partindo do contexto ou de palabras da lingua propia ou doutras que coñece.
- LA1B7.1.2. Identifica e explica as palabras transparentes e de maior frecuencia.
- LA1B7.2.1. Identifica e explica os principais prefixos e sufixos, analizando o seu mantemento na propia lingua.
- LA1B7.3.1. Deduce o significado das palabras das linguas de España a partir dos étimos latinos.
- LA1B7.4.1. Identifica a etimoloxía de palabras de léxico común da lingua propia e explica a partir desta o seu significado.
- LA1B7.4.2. Relaciona palabras da mesma familia etimolóxica ou semántica.
- LA1B7.5.1. Coñece o significado das principais locucións latinas de uso actual e sabe empregalas no seu contexto adecuado cando se expresa na súa propia lingua.

8. CONCRECIÓNS PARA OS ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE

- 1) Competencias clave. Relación dos estándares de aprendizaxe avaliábeis da materia que forman parte dos perfís competenciais.
- 2) Temporalización.
- 3) Procedementos e instrumentos de avaliación.
- 4) Grao mínimo de consecución para superar a materia.

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMPETENCIAS CLAVE	TEMPORALIZACIÓN	PROCEDEMENTOS/ INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN	GRAO MÍNIMO*
BLOQUE 1. O LATÍN, ORIXE DAS LINGUAS ROMANCES				
▪ LA1B1.1.1. <u>Localiza nun mapa o marco xeográfico da lingua latina e a súa expansión, delimitando os seus ámbitos de influencia e colocando con precisión puntos xeográficos, cidades ou restos arqueolóxicos coñecidos pola súa relevancia histórica.</u>	▪ CMCCT ▪ CCEC ▪ CSC	▪ 1ºT	▪ PO/PE/PP ▪ RE	▪ ES
▪ LA1B1.2.1. <u>Define o indoeuropeo e reconece as linguas indoeuropeas e as súas familias, e delimita nun mapa a zona de orixe e as zonas de expansión.</u>	▪ CD ▪ CAA	▪ 1ºT	▪ PO/PE/PP ▪ RE	▪ ES
▪ LA1B1.3.1. <u>Identifica as linguas que se falan actualmente en Europa, diferenciando pola súa orixe entre indoeuropeas e non indoeuropeas, clasifica as primeiras en familias lingüísticas e delimita nun mapa as zonas onde se utilizan.</u>	▪ CSC ▪ CCEC	▪ 1ºT	▪ PO/PE/PP ▪ RE	▪ ES
▪ LA1B1.4.1. <u>Identifica as linguas que se falan en España, diferenciando pola súa orixe romances e non romances, localiza nun mapa as zonas onde se utilizan, delimita o marco xeográfico das linguas romances faladas no mundo e reconece as súas características.</u>	▪ CSC ▪ CCEC	▪ 2ºT	▪ PO/PE/PP ▪ RE	▪ ES
▪ LA1B1.5.1. <u>Distingue e delimita as etapas do latín, reconece e distingue a partir do étimo latino cultismos, semicultismos e termos patrimoniais, e explica as evolucións que se producen nun caso e no outro.</u>	▪ CCL ▪ CAA ▪ CMCCT	▪ 2ºT/ 3ºT	▪ PO/PE/PP ▪ RE	▪ ES
▪ LA1B1.5.2. <u>Coñece exemplos de termos latinos que deron orixe</u>	▪ CCL	▪ 2ºT/ 3ºT	▪ PO/PE/PP	▪ ES

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMPETENCIAS CLAVE	TEMPORALIZACIÓN	PROCEDIMENTOS/ INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN	GRAO MÍNIMO*
<u>tanto a unha palabra patrimonial como a un cultismo, e sinala as diferenzas de uso e significado entre ambos.</u>			▪ RE	
▪ LA1B1.5.3. <u>Demostra a presenza do latín no século XXI en campos como a ciencia, a cultura, a publicidade, os medios de comunicación, internet e as redes sociais.</u>	▪ CMCCT ▪ CD ▪ CCEC	▪ 2ºT/ 3ºT	▪ PO/PE/PP ▪ RE	▪ ES
▪ LA1B1.6.1. <u>Realiza evolucións de termos latinos ao galego e ao castelán, aplicando as regras fonéticas de evolución, e recoñece palabras da súa lingua que sufriron procesos de evolución semántica.</u>	▪ CCL ▪ CAA	▪ 2ºT/ 3ºT	▪ PO/PE/PP ▪ RE	▪ ES
BLOQUE 2. SISTEMA DE LINGUA LATINA: ELEMENTOS BÁSICOS				
▪ LAT1B2.1.1. <u>Recoñece tipos de escritura e clasifícaos consonte a súa natureza e a súa función, e describe os trazos que distinguen uns dos outros.</u>	▪ CD ▪ CCEC	▪ 1ºT	▪ PO/PE/PP ▪ RE	▪ ES
▪ LAT1B2.2.1. <u>Explica a orixe do alfabeto latino, e a evolución e a adaptación dos signos do alfabeto grego.</u>	▪ CAA ▪ CMCCT	▪ 1ºT	▪ PO/PE/PP ▪ RE	▪ ES
▪ LAT1B2.3.1. <u>Explica a orixe do alfabeto de diferentes linguas partindo do alfabeto latino, así como a súa evolución, sinala as adaptacións que se producen en cada unha e recoñece os tipos de alfabeto usados actualmente en Europa, en relación coas linguas que os empregan.</u>	▪ CSC ▪ CCL ▪ CCEC	▪ 1ºT	▪ PO/PE/PP ▪ RE	▪ ES
▪ LAT1B2.4.1. <u>Le con pronuncia e acentuación correctas textos latinos, identificando e reproducindo exemplos de diferentes tipos de pronuncia.</u>	▪ CCL	▪ 1ºT	▪ PO/PE/PP ▪ RE	▪ ES
BLOQUE 3. MORFOLOXÍA				
▪ LA1B3.1.1. <u>Descompón palabras nos seus formantes, sinalando e diferenciando lexemas e morfemas, e servíndose destes para identificar desinencias e explicar o concepto de flexión e paradigma.</u>	▪ CMCCT ▪ CCL	▪ 1º/2º/3ºT	▪ PO/PE/PP ▪ RE	▪
▪ LA1B3.2.1. <u>Distingue palabras variables e invariables, explica os trazos que permiten identificalas e define criterios para clasificalas.</u>	▪ CAA ▪ CCL	▪ 1º/2º/3ºT	▪ PO/PE/PP ▪ RE	▪
▪ LA1B3.3.1. <u>Declina e/ou conxuga correctamente palabras propostas segundo a súa categoría, explicando e ilustrando con exemplos as características que diferencian os conceptos de declinación e conxugación</u>	▪ CAA ▪ CCL ▪ CD	▪ 1º/2º/3ºT	▪ PO/PE/PP ▪ RE	▪
▪ LA1B3.4.1. <u>Enuncia e declina correctamente substantivos, adxectivos e pronomes en latín, distinguíndoos a partir do seu enunciado e clasificándoos segundo a súa categoría e a súa declinación.</u>	▪ CCL	▪ 1º/2º/3ºT	▪ PO/PE/PP ▪ RE	▪
▪ LA1B3.4.2. <u>Declina palabras e sintagmas en concordancia, aplicando correctamente para cada palabra o paradigma de flexión correspondente.</u>	▪ CCL	▪ 1º/2º/3ºT	▪ PO/PE/PP ▪ RE	▪
▪ LA1B3.5.1. <u>Clasifica verbos segundo a súa conxugación partindo do seu enunciado e describe os trazos polos que se recoñecen os modelos de flexión verbal.</u>	▪ CAA ▪ CCL	▪ 1º/2º/3ºT	▪ PO/PE/PP ▪ RE	▪
▪ LA1B3.5.2. <u>Coñece e identifica as formas que compoñen o enunciado dos verbos de paradigmas regulares e recoñece a</u>	▪ CCL	▪ 1º/2º/3ºT	▪ PO/PE/PP	▪

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMPETENCIAS CLAVE	TEMPORALIZACIÓN	PROCEDIMENTOS/ INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN	GRAO MÍNIMO*
<u>partir destas os modelos de conxugación.</u>			▪ RE	
▪ LA1B3.5.3. <u>Conxuga os tempos verbais máis frecuentes en voz activa e pasiva, aplicando correctamente os paradigmas correspondentes.</u>	▪ CCL	▪ 2º/3ºT	▪ PO/PE/PP ▪ RE	▪
▪ LA1B3.6.1. <u>Explica o uso dos temas verbais latinos, identificando correctamente as formas derivadas de cada un.</u>	▪ CAA ▪ CCL	▪ 1º/2º/3ºT	▪ PO/PE/PP ▪ RE	▪
▪ LA1B3.6.2. <u>Cambia de voz as formas verbais identificando e manexando con seguridade os formantes que expresan este accidente verbal.</u>	▪ CD ▪ CCL	▪ 2º/3ºT	▪ PO/PE/PP ▪ C/CA/RE	▪
▪ LA1B3.7.1. <u>Distingue formas persoais e non persoais dos verbos, explica os trazos que permiten identificalas e define criterios para clasificalas.</u>	▪ CAA ▪ CCL	▪ 2º/3ºT	▪ PO/PE/PP ▪ RE	▪
▪ LA1B3.8.1. <u>Traduce correctamente ao galego e ao castelán formas verbais latinas, e compara os tempos e os modos verbais presentes no latín cos do galego e os do castelán.</u>	▪ CCL ▪ CAA	▪ 1º/2º/3ºT	▪ PO/PE/PP/PT ▪ RE/T	▪
BLOQUE 4. SINTAXE				
▪ LA1B4.1.1. <u>Analiza morfoloxicamente e sintacticamente frases e textos de dificultade graduada, identificando correctamente as categorías gramaticais presentes nas palabras con flexión e explicando as funcións que realizan na oración.</u>	▪ CMCCT ▪ CCL	▪ 1º/2º/3ºT	▪ PO/PE/PP/PT ▪ RE/T	▪
▪ LA1B4.2.1. <u>Enumera correctamente os nomes dos casos que existen na flexión nominal e pronominal latina, explica as súas funcións dentro da oración e ilustra con exemplos a forma axeitada de traducilos.</u>	▪ CAA ▪ CCL	▪ 1º/2º/3ºT	▪ PO/PE/PP ▪ RE/T	▪
▪ LA1B4.3.1. <u>Recoñece nos textos as regras e a concordancia latina, e redacta en lingua latina pequenas frases, onde practica o seu uso.</u>	▪ CCL	▪ 1º/2º/3ºT	▪ PO/PE/PP ▪ RE	▪
▪ LA1B4.4.1. <u>Compara e clasifica tipos de oracións simples, e identifica e explica en cada caso as súas características.</u>	▪ CMCCT ▪ CCL	▪ 1º/2º/3ºT	▪ PO/PE/PP ▪ RE	▪
▪ LA1B4.5.1. <u>Distingue as oracións simples das compostas e, dentro destas últimas, as coordinadas das subordinadas, os seus tipos e os nexos que as caracterizan, e sinala exemplos que expliquen en cada caso as súas características.</u>	▪ CAA ▪ CCL	▪ 1º/2º/3ºT	▪ PO/PE/PP/PT ▪ RE/T	▪
▪ LA1B4.6.1. <u>Identifica as funcións que realizan as formas non persoais (infinitivo e participio) dentro da oración e compara exemplos do seu uso.</u>	▪ CAA ▪ CCL	▪ 3ºT	▪ PO/PE/PP/PT ▪ RE/T	▪
▪ LA1B4.7.1. <u>Recoñece, analiza e traduce correctamente as construcións de infinitivo e participio máis frecuentes, en relación con construcións análogas noutras linguas que coñece.</u>	▪ CCL	▪ 3ºT	▪ PO/PE/PP/PT ▪ RE/T	▪
BLOQUE 5. ROMA: HISTORIA, CULTURA, ARTE E CIVILIZACIÓN				
▪ LA1B5.1.1. <u>Describe o marco histórico en que xorde e se desenvolve a civilización romana, sinala períodos dentro del e identifica en cada un as conexións máis importantes que presentan con outras civilizacións</u>	▪ CCEC ▪ CCL ▪ CSC	▪ 1ºT	▪ PE/C/TI ▪ TG/EO/LV	▪
▪ LA1B5.1.2. <u>Distingue as etapas da historia de Roma, explicando os seus trazos esenciais e as circunstancias que</u>	▪ CSC ▪ CSIEE	▪ 1ºT	▪ PE/C/TI ▪ TG/EO/LV	▪

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMPETENCIAS CLAVE	TEMPORALIZACIÓN	PROCEDEMENTOS/ INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN	GRAO MÍNIMO*
interveñen no paso de unhas a outras.	▪ CCEC			
▪ LA1B5.1.3. <u>Sabe enmarcar determinados feitos históricos na civilización e no período histórico correspondente</u> , ponos en contexto e relacións con outras circunstancias contemporáneas.	▪ CAA ▪ CSC	▪ 1ºT	▪ PE/C/TI ▪ TG/EO/LV	▪
▪ LA1B5.1.4. <u>Pode elaborar eixes cronolóxicos nos que se representan fitos históricos salientables</u> , consultando diferentes fontes de información	▪ CD ▪ CMCCT	▪ 1ºT	▪ PE/C/TI ▪ TG/EO/LV	▪
▪ LA1B5.1.5. <u>Describe os principais fitos históricos e os aspectos máis significativos da civilización latina</u> , e analiza a súa influencia no devir histórico posterior.	▪ CSC ▪ CSIEE ▪ CCL	▪ 1ºT	▪ PE/C/TI ▪ TG/EO/LV	▪
▪ LA1B5.2.1. <u>Explica a romanización de Hispania e da Gallaecia</u> , describe as súas causas e delimita as súas fases.	▪ CMCCT ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCEE	▪ 1ºT	▪ PE/C/TI ▪ TG/EO/LV	▪
▪ LA1B5.2.2. <u>Enumera, explica e ilustra con exemplos os aspectos fundamentais que caracterizan o proceso da romanización de Hispania e da Gallaecia</u> , e sinala a súa influencia na historia posterior.	▪ CSC ▪ CD ▪ CCL	▪ 1ºT	▪ PE/C/TI ▪ TG/EO/LV	▪
▪ LA1B5.3.1. <u>Identifica e sinala nun mapa os restos arqueolóxicos máis salientables da romanización de Hispania e da Gallaecia</u> , e descobre e relaciona as pezas arqueolóxicas romanas dos museos cos coñecementos adquiridos.	▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CD ▪ CCEC ▪ CD	▪ 1ºT	▪ PE/C/TI ▪ TG/EO/LV	▪
▪ LA1B5.4.1. <u>Describe os elementos que caracterizan as sucesivas formas de organización do sistema político romano</u> .	▪ CSIEE ▪ CSC	▪ 2ºT	▪ PE/C/TI ▪ TG/EO/LV	▪
▪ LA1B5.4.2. <u>Describe a organización e a evolución da sociedade romana</u> , explicando as características das clases sociais e os papeis asignados a cada unha, relacionando estes aspectos cos valores cívicos existentes na época e comparándoos cos actuais.	▪ CSIEE ▪ CD ▪ CSC ▪ CCL	▪ 2ºT	▪ PE/C/TI ▪ TG/EO/LV	▪
▪ LA1B5.5.1. <u>Identifica os principais deuses, semideuses e heroes da mitoloxía grecolatina</u> , sinalando os trazos que os caracterizan, os seus atributos e o ámbito de influencia, explica a súa xenealoxía e establece relacións entre os deuses.	▪ CCEC ▪ CD	▪ 2ºT	▪ PE/C/TI ▪ TG/EO/LV	▪
▪ LA1B5.5.2. <u>Identifica deuses, semideuses e heroes dentro do imaxinario mítico</u> , e explica os principais aspectos que diferencian uns dos outros.	▪ CCEC ▪ CD/ CCL	▪ 2ºT	▪ PE/C/TI ▪ TG/EO/LV	▪
▪ LA1B5.6.1. <u>Recoñece e ilustra con exemplos o mantemento do mítico e da figura do heroe na nosa cultura</u> , analizando a influencia da tradición clásica neste fenómeno, sinalando as semellanzas e as principais diferenzas entre ambos tratamentos, e asociándoas a outros trazos culturais propios de cada época.	▪ CCEC ▪ CCL ▪ CSC ▪ CSIEE	▪ 2ºT	▪ PE/C/TI ▪ TG/EO/LV	▪
▪ LA1B5.6.2. <u>Sinala semellanzas e diferenzas entre os mitos e as lendas da antigüidade clásica e os pertencentes a outras culturas</u> , comparando o seu tratamento na literatura ou na tradición relixiosa, e valorando a súa influencia na arte e na literatura posterior a través de exemplos.	▪ CAA ▪ CCEC ▪ CCL	▪ 2ºT	▪ PE/C/TI ▪ TG/EO/LV	▪

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMPETENCIAS CLAVE	TEMPORALIZACIÓN	PROCEDEMENTOS/ INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN	GRAO MÍNIMO*
▪ LA1B5.7.1. <u>Distingue a relixión oficial de Roma dos cultos privados, explicando os trazos que lles son propios, e describe as principais características dos ritos funerarios romanos, distinguindo as semellanzas e as diferenzas que presentan cos de hoxe en día.</u>	▪ CSC ▪ CMCCT ▪ CCL ▪ CCEC	▪ 2ºT	▪ PE/C/TI ▪ TG/EO/LV	▪
▪ LA1B5.8.1. <u>Describe as principais manifestacións escultóricas e pictóricas da arte romana, identificando a partir de elementos concretos o seu estilo e a súa cronoloxía aproximada.</u>	▪ CCEC ▪ CD	▪ 3ºT	▪ PE/C/TI ▪ TG/EO/LV	▪
▪ LA1B5.9.1. <u>Describe as características, os principais elementos e a función das grandes obras públicas romanas, explicando e ilustrando con exemplos a súa importancia para o desenvolvemento do Imperio e a súa influencia en modelos urbanísticos posteriores.</u>	▪ CD ▪ CSC ▪ CMCCTC	▪ 3ºT	▪ PE/C/TI ▪ TG/EO/LV	▪
▪ LA1B5.9.2. <u>Localiza nun mapa os principais exemplos de edificacións públicas romanas que forman parte do patrimonio español e europeo, identificando a partir de elementos concretos o seu estilo e a cronoloxía aproximada.</u>	▪ CMCCT ▪ CD ▪ CAA	▪ 3ºT	▪ PE/C/TI ▪ TG/EO/LV	▪
▪ LA1B5.10.1. <u>Enumera os elementos que compoñen a estrutura do exército romano e explica o seu funcionamento, atendendo á súa evolución ao longo dos períodos históricos</u>	▪ CSC ▪ CMCCT	▪ 3ºT	▪ PE/C/TI ▪ TG/EO/LV	▪
BLOQUE 6. TEXTOS				
▪ LA1B6.1.1. <u>Utiliza adecuadamente a análise fonética, morfolóxica, sintáctica e semántica de textos de dificultade graduada, para efectuar correctamente a súa tradución ou retroversión.</u>	▪ CCL ▪ CAA	▪ 1º/2º/3ºT	▪ PO/PE/PP/PT ▪ RE/T	▪
▪ LA1B6.2.1. <u>Utiliza mecanismos de inferencia para comprender textos de xeito global, relacionando estruturas latinas con outras equivalentes nas linguas que coñece.</u>	▪ CAA ▪ CCL	▪ 1º/2º/3ºT	▪ PO/PE/PP/PT ▪ RE/T	▪
▪ LA1B6.3.1. <u>Utiliza correctamente o dicionario, analizando e valorando correctamente a información gramatical incluída nos seus manuais e nas súas entradas, e localiza o significado de palabras que entrañen dificultade, identificando entre varias acepcións o sentido máis axeitado para a tradución do texto.</u>	▪ CAA ▪ CCL	▪ 3ºT	▪ PO/PE/PP/PT ▪ RE/T	▪
▪ LA1B6.4.1. <u>Realiza comentarios sobre os principais trazos dos textos seleccionados e sobre os aspectos culturais presentes neles, aplicando para iso os coñecementos adquiridos previamente nesta ou noutras materias.</u>	▪ CSC ▪ CCEC ▪ CAA	▪ 1º/2º/3ºT	▪ PO/PE/PP/PT ▪ RE	▪
▪ LA1B6.4.2. <u>Elabora mapas conceptuais e estruturais dos textos propostos, localizando o tema principal e distinguindo as súas partes.</u>	▪ CMCCT ▪ CCL	▪ 1º/2º/3ºT	▪ PO/PE/PP/PT ▪ RE	▪
▪ LA1B6.5.1. <u>Redacta frases sinxelas ou pequenos textos en latín sobre un tema proposto.</u>	▪ CCL	▪ 1º/2º/3ºT	▪ PO/PE/PP/PT ▪ RE/T	▪
▪ LA1B6.6.1. <u>Mantén un sinxelo diálogo en latín sobre a base dun tema previamente acordado.</u>	▪ CCL	▪ 3ºT	▪ PO	▪
BLOQUE 7. LÉXICO				
▪ LA1B7.1.1. <u>Deduce o significado de termos latinos non estudados partindo do contexto ou de palabras da lingua propia ou doutras que coñece.</u>	▪ CAA ▪ CCL	▪ 1º/2º/3ºT	▪ PO/PE/PP ▪ RE	▪

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	COMPETENCIAS CLAVE	TEMPORALIZACIÓN	PROCEDEMENTOS/ INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN	GRAO MÍNIMO*
▪ LA1B7.1.2. <u>Identifica e explica as palabras transparentes e de maior frecuencia.</u>	▪ CD ▪ CCL	▪ 1º/2º/3ºT	▪ PO/PE/PP ▪ RE	▪
▪ LA1B7.2.1. <u>Identifica e explica os principais prefixos e sufixos, analizando o seu mantemento na propia lingua.</u>	▪ CMCCT ▪ CCL	▪ 1º/2º/3ºT	▪ PO/PE/PP ▪ RE	▪
▪ LAT1B7.3.1. <u>Deduco o significado das palabras das linguas de España a partir dos étimos latinos.</u>	▪ CAA ▪ CCL	▪ 1º/2º/3ºT	▪ PO/PE/PP ▪ RE	▪
▪ LA1B7.4.1. <u>Identifica a etimoloxía de palabras de léxico común da lingua propia e explica a partir desta o seu significado.</u>	▪ CCL	▪ 1º/2º/3ºT	▪ PO/PE/PP ▪ RE	▪
▪ LA1B7.4.2. <u>Relaciona palabras da mesma familia etimolóxica ou semántica.</u>	▪ CAA ▪ CD ▪ CCL	▪ 1º/2º/3ºT	▪ PO/PE/PP ▪ RE	▪
▪ LA1B7.5.1. <u>Coñece o significado das principais locucións latinas de uso actual e sabe empregalas no seu contexto adecuado cando se expresa na súa propia lingua.</u>	▪ CCL ▪ CCL	▪ 1º/2º/3ºT	▪ PO/PE/PP ▪ RE	▪

COMPETENCIAS CLAVE

CCL	Comunicación lingüística
CMCCT	Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía
CD	Competencia dixital
CAA	Aprender a aprender
CSC	Competencias sociais e cívicas
CSIEE	Sentido de iniciativa e espírito emprendedor
CCEC	Conciencia e expresións culturais

TEMPORALIZACIÓN

1º T	1º TRIMESTRE
2º T	2º TRIMESTRE
3º T	3º TRIMESTRE

PROCEDEMENTOS/ INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

1. C	Cuestionario	9. PO	Proba oral
2. CA	Caderno de aula	10. PP	Proba práctica
3. CT	Comentario de textos	11. PT	Proba de tradución
4. EO	Exposición oral	12. RE	Resolución de exercicios
5. LA	Lectura na aula	13. T	Tradución
6. LO	Lectura obrigatoria	14. TG	Traballo en grupo
7. LV	Lectura voluntaria	15. TI	Traballo de investigación
8. PE	Proba escrita	16. TV	Traballo voluntario

GRAO MÍNIMO DE CONSECUCCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA

*O grao mínimo de consecución de cada estándar de aprendizaxe indícase mediante o suliñado do estándar correspondente.

9. CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN DO ALUMNADO

- Avaliación inicial. As actividades de avaliación ao comezo do proceso de aprendizaxe han de comezar descubriendo o nivel de competencia del alumnado en relación co tema que se quere tratar. Esta actividade pódese farase por escrito u oralmente.

- A avaliación será continua.
 - ✚ Os alumnos realizarán dúas probas por trimestre nas que se incluírán contidos morfolóxicos, sintácticos, léxicos e tradución. Ao final do trimestre realizarase unha proba de tradución. Ademais haberá unha proba específica ou traballo dos contidos culturais/literarios que se determinan para cada trimestre. A cualificación será o resultado da media ponderada en virtude das porcentaxes que se indican no epígrafe seguinte.
 - ✚ Como instrumentos avaliadores do traballo diario do alumnado empregaranse
 - Resolución de exercicios
 - Intervencións orais
 - Comentario de textos
 - Tradución de textos
 - Exposición de temas
- As probas de recuperación extraordinarias terán como contidos mínimos os incluídos na presente programación. Os criterios de avaliación serán os mesmos que nos demais casos.

Dado que a aprendizaxe da lingua implica unha graduación dos contidos lingüísticos e que a súa presenza é permanente no proceso de aprendizaxe, a avaliación será continua e os contidos mínimos exisibles estarán presentes ao longo dos tres trimestres.

- Para avaliar esa graduación dos contidos incluídos nos bloques temáticos de Lingua, Morfoloxía, Sintaxe, Textos e Léxico realizaremos dúas probas en cada trimestre (70%). Cada proba dividirase en dúas partes que se realizarán, sempre que sexa posible en días sucesivos. A primeira parte versará sobre sobre Lingua, Morfoloxía, Sintaxe e Léxico, tanto teórica como práctica. (6 puntos). A segunda parte será un texto para analizar morfosintacticamente e traducir (4 puntos). O texto para a tradución incluírá unha parte obrigatoria e outra voluntaria. Tendo en conta que os contidos son progresivos, a 1ª proba valorarase nun 30% e a 2ª nun 40%.
- Realizarase tamén unha proba ou traballo específico para os contidos do bloque Historia, Cultura, Arte E Civilización.(10%)
- Ao final de cada trimestre farase unha proba específica de tradución. (10%)
- O traballo diario do alumno/a na aula valorarase nun 10%
- Cada trimestre proporase un traballo de investigación dos temas culturais, incluído no PLC, de carácter voluntario e que terá unha cualificación máxima de + 0,5 % sobre nota final.
- A nota media final do trimestre será o resultado da media ponderada:

1ª PROBA: 30%
2ª PROBA: 40%
PROBA DE TRADUCIÓN: 10%
PROBA DE CONTIDOS CULTURA: 10%
TRABALLO DO ALUMNO/A NA AULA: 10%
TRABALLO CULTURAL VOLUNTARIO: +0,5%

- A cualificación final da materia será o resultado da media ponderada da cualificación obtida nos tres trimestres

1ª AVALIACIÓN: 25%
2ª AVALIACIÓN: 35%
3ª AVALIACIÓN: 40%

10. METODOLOXÍA DIDÁCTICA

- O enfoque metodolóxico deberá *favorecer a capacidade de autoaprendizaxe*, de traballar en equipo e aplicar os métodos apropiados de investigación para seguir aprendendo ao longo da vida. Seguindo este criterio metodolóxico, traballaremos os aspectos de educación documental que garantan ao alumnado a autonomía ante as fontes de información.
- Os textos converteranse no punto de partida para o *traballo simultáneo de diversos aspectos* morfosintácticos da lingua latina, o seu léxico e a súa relación co galego e co castelán, así como os aspectos culturais relacionados cos textos traballados.
- Proporase unha *secuencia de traballo axeitada e graduada* por medio dunha metodoloxía activa, preferentemente de tipo indutivo contextual, na que as normas se convertan en posesión permanente e en automatismo lingüístico. O enfoque irá dirixido a que o alumnado desenvolva e afiance as súas propias técnicas de traballo mediante diversas estratexias.
- Procurarase xerar un clima na aula co que as alumnas e alumnos sintan a necesidade de *participación activa no proceso de ensinanza-aprendizaxe*, asegurándonos de que eses intentos, mesmo se son erróneos, sirvan de estímulo para intentalo de novo. Neste senso, crearanse contextos de aprendizaxe e avaliación que comprometan o alumnado e que o leven a planificar e avaliar as súas realizacións, identificando os avances e as dificultades, de cara a autorregular o seu propio e singular proceso de aprender a aprender.
- Haberá que distinguir *niveis de dificultade* no contido e nas actividades para cubrir as diversas necesidades educativas do alumnado. Neste sentido, proporcionarase ao alumnado con necesidades educativas especiais os materiais de reforzo que precisen para acadar os obxectivos
- Promoverase a *utilización das TIC* para informarse, aprender e comunicarse e para utilizar con sentido crítico, como recurso formativo, materiais de procedencia diversa.

11. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS.

Non se esixe un libro de texto específico. Non obstante, o propio departamento poderá pór a disposición dos alumnos/as os materiais bibliográficos ou de consulta que procedan (v.g. edicións traducidas, léxicos, gramáticas, manuais, tanto en formato tradicional como en soporte informático ou en formato web), procurándose a adquisición de determinados exemplares repetidos para os fondos da Biblioteca do Centro.

- ❑ RUBIO, L.; GONZÁLEZ, T.: Nueva gramática latina. Coloquio, Madrid, 1985.
- ❑ VALENTÍ FIOL, E.: Gramática latina. Bosch, Barcelona, 1982.
- ❑ BLÁNQUEZ FRAILE, A.: Diccionario latino-español. Sopena, Barcelona, 1966.
- ❑ COROMINAS, J.: Breve diccionario etimológico de la lengua castellana. Madrid, 1973.
- ❑ GARCÍA, V.: Diccionario latino-español, español-latino, Bibliograf, Barcelona, 1964.
- ❑ HERRERO LLORENTE, V.J.: Diccionario de expresiones y frases latinas. Madrid, 1992.
- ❑ MATEOS MUÑOZ, A.: Etimologías latinas del español. Esfinge, México, 1988.
- ❑ ESPINÓS, J.: Así vivían los romanos. Anaya, Madrid, 1988.
- ❑ GRIMAL, P.: Diccionario de la mitología griega y romana. Paidós, Barcelona, 1984.
- ❑ HOWATSON, M.C.: Diccionario de la literatura clásica. Alianza, Madrid, 1991.

Páxinas webs

- *Aula virtual*
- *www.culturaclasica.com*
- *www.culturaclasica.net*
- *La web de la Grecia Clásica.*
- *Palladium: cultura y linguas clásicas*
- *http://clasicas.usal.es/recursos/*

Espazos

- Clase: Traballo sobre o texto, actividades escritas, exposicións orais, observación de procesos con encerado dixital...
- Aula de informática.
- Varios (casa, biblioteca...): Participación en proxectos cooperativos, exercicios de aplicación, consolidación e estudo autónomo.

12. INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DO ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE.

- Adecuación dos obxectivos.
- Grao de cumprimento dos obxectivos propostos.
- Adecuación da temporalización.
- Grao de cumprimento da temporalización.
- Adecuación dos materiais didácticos.
- Adecuación das actividades.
- Adecuación dos procedementos de avaliación.

13. ORGANIZACIÓN DAS ACTIVIDADES DE SEGUIMIENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES.

- O alumnado terá como referente a presente programación didáctica e o departamento lle proporcionará información sobre os procedementos de recuperación da materia pendente.
- O alumnado terá que acadar o obxectivos que se inclúen neste programación e para facilitar a súa consecución, o departamento proporcionará boletíns de traballo práctico. A realización destas actividades é de carácter voluntario.
- O alumno deberá realizar dúas probas parciais ao longo do curso. Os contidos que se incluírán en cada proba parcial son os que se detallan a continuación:

1º PARCIAL

1. Abecedario e pronunciación. Sistema fonolóxico latino.
2. Morfoloxía nominal: Casos e funcións. 1ª, 2ª, 3ª, 4ª e 5ª declinacións.
3. Morfoloxía verbal: características xerais.. Sistema de presente e de perfecto. Sistema de Presente e de perfecto activo dos verbos regulares. Verbo sum
4. Sintaxe: a oración copulativa e a concordancia.
5. Adxectivos. Clases. Graos do adxectivo.
6. Sinopse da historia de Roma. Organización social. Institucións socio-políticas.
7. A Romanización.

2º PARCIAL

1. Morfosintaxe pronominal. Pronomes persoais, reflexivos e posesivos. Demostrativos. Relativo. Interrogativos. Indefinidos. Numerais.

2. Morfoloxía verbal: Sistema de presente e de perfecto: voz pasiva. A oración pasiva.
 3. Pronome relativo. Oracións subordinadas de relativo.
 4. Coordinación e subordinación. Conxuncións polivalentes.
 5. Evolución fonética, morfolóxica e semántica do léxico: palabras patrimoniais e cultismos. Raíces, prefixos e sufixos latinos nas linguas modernas.
 6. Relixión e mitoloxía.
 7. Arte e obras públicas.
- Cada proba parcial constará de dúas partes:
 1. Parte: exercicios prácticos e cuestións (6 puntos)
 2. Parte: tradución(4 puntos)
 - Os criterios de avaliación son os que aparecen recollidos na presente programación.
 - O alumnado con Latín I como materia pendente deberá superar ambos parciais para obter avaliación positiva. En caso de non ter superada unha das probas parciais, poderá ser avaliado positivamente por media aritmética das dúas probas. No caso de que non supere as probas parciais, poderá presentarse a unha proba de recuperación final. As probas realizaranse nos meses de Xaneiro (1º parcial) Abril (2º Parcial) e Maio (Proba Final)

14. PROCEDEMENTOS QUE LLE PERMITAN AO ALUMNADO ACREDITAR OS COÑECEMENTOS NECESARIOS EN DETERMINADAS MATERIAS, NO CASO DO BACHARELATO.

Dado que a materia de Latín no bacharelato está estruturada con contidos progresivos que se inician no primeiro curso e aumentan a súa complexidade no segundo, e tendo en conta que o primeiro trimestre de Latín II se centra na revisión de gran parte dos contidos vistos en Latín I, o alumnado que, sen ter cursado Latín I, sexa autorizado a matricularse en Latín II poderá acreditar os coñecementos previos por dous procedementos:

- 1) Avaliación positiva no primeiro e segundo trimestres do segundo curso de Latín II.
- 2) Avaliación positiva no programa de recuperación de pendentes que se detalla no apartado anterior.

15. AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS INDIVIDUAIS OU COLECTIVAS QUE SE POIDAN ADOPTAR COMO CONSECUENCIA DOS SEUS RESULTADOS

Durante os primeiros días do curso levarase a cabo unha avaliación inicial que nos ilustre sobre os coñecementos previos do alumnado en aspectos de carácter lingüístico que despois deberán ser quen de empregar. A avaliación farase partindo da lingua galega mo lingua vehicular da materia. Os conceptos e procedementos avaliados de forma práctica versarán sobre os mesmos bloques temáticos que trataremos na materia: lingüística, morfoloxía, léxico, sintaxe, historia e cultura clásica. O alumnado procede maioritariamente da opción troncal que cursou Latín en 4ºESO e/ou Cultura Clásica en 3º/4º ESO.

En virtude dos resultados desta avaliación inicial, tomaranse as medidas de carácter individual e/ou grupal que sexan necesarias para que o alumnado acade os obxectivos previstos (actividades de reforzo, adaptación dos contidos, modificación da temporalización, ou calquera outra medida que se considere precisa)

16. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

O alumnado con dificultades xeralizadas de aprendizaxe recibirá materiais de reforzo que lle permitan acadar os obxectivos marcados na presente programación.

17. ELEMENTOS TRANSVERSAIS

- A comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a comunicación audiovisual, as tecnoloxías da información e da comunicación serán traballadas de xeito continuo na materia ao longo de todo o curso.
- O emprendemento, e a educación cívica e constitucional traballaránse de forma comparativa os elementos que caracterizan as sucesivas formas de organización do sistema político romano, a organización e a evolución da sociedade romana, explicando as características das clases sociais e os papeis asignados a cada unha, relacionando estes aspectos cos valores cívicos existentes na época e comparándoos cos actuais.
- O desenvolvemento da igualdade efectiva entre homes e mulleres, a prevención da violencia de xénero ou contra persoas con discapacidade, e os valores inherentes ao principio de igualdade de trato e non discriminación por calquera condición ou circunstancia persoal ou social abordarase nos contidos desta programación referidos á vida cotiá en Roma, sempre desde a comparación co mundo actual. Evitaranse os comportamentos e os contidos sexistas e os estereotipos que supoñan discriminación por razón da orientación sexual ou da identidade de xénero, favorecendo a visibilidade da realidade homosexual, bisexual, transexual, transxénero e intersexual.

18. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

O departamento non ten programadas, de xeito definitivo, actividades de carácter complementario e extraescolar polo de agora. De darse o caso de que, ao longo do curso, tivéssemos a oportunidade de coñecer e planificar a asistencia a algún acontecemento ou viaxe cultural ofertado de xeito convincente e interesante para os alumnos/as (directa ou indirectamente relacionado coa disciplina), informariámos ao departamento de actividades complementarias e extraescolares, á dirección do centro, e ao resto da comunidade educativa pertinente, someténdose o asunto á aprobación por parte do Consello escolar. Tal sería o caso de:

- Representacións teatrais no marco do Festival Greco-Latino que organiza a Delegación de Galicia da S.E.E.C. (Sociedade Española de Estudos Clásicos).
- Visita a algún lugar de interese arqueolóxico.
- Busca da pervivencia do mundo clásico -en tódolos seus aspectos- no seu entorno.
- Asistencia a algún acto cultural relacionado co mundo clásico: opera, exposicións, etc.

19. ACTIVIDADES PREVISTAS NO PROXECTO LECTOR DE CENTRO

- ✚ Lecturas complementarias/ Educación documental.
 - **1º TRIMESTRE:** Marco xeográfico e mitoloxía. *A Eneida*.
 - **2º TRIMESTRE:** Lectura complementaria. A comedia. Plauto. *Anfirtrion/ Miles Gloriosus*
 - **3º TRIMESTRE:** Ciclos míticos./ Mitos de transformación.
 - Ao longo de todo o curso. Fragmentos de distintos xéneros literarios.
- ✚ De cine. O mundo clásico na visión cinematográfica. Como recurso complementario ao tratamento dos distintos contidos incluídos na programación visionaranse fragmentos de varias películas:
 - A muller na antigüidade: Ágora
 - Ciclos lexendarios: Furia de Titanes, Percy Jackson y el ladrón del rayo, Hércules
 - Mitoloxía e literatura: Troya, ...

- Xogos e espectáculos: Gladiator, Ben Hur, Alejandro Magno
- ✚ Proxecto interdisciplinar: **Viaxes emocionantes**. Eneas. De Troia a Roma. A Eneida. *Canto ás armas e a ese home que chegou o primeiro a Italia, prófugo do fado* (proxecto aprazado do curso anterior)

20. ACTIVIDADES PREVISTAS NO PLAN DE INTEGRACIÓN DAS TICS

- ✚ Ferramentas Tics no mundo clásico.
- ✚ Proxecto Palladium
- ✚ Dicionarios online
- ✚ Didacterion
- ✚ Chiron Wiki
- ✚ Blog de Fernando Lillo Redonet
- ✚ Actividades de educación documental.
- ✚ Coñecemento das ferramentas básicas de presentación da información.
- ✚ Actividades interactivas.
- ✚ Animacións.
- ✚ Cazas do tesouro e webquest.

21. MECANISMOS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DAS PROGRAMACIÓNS DIDÁCTICAS EN RELACIÓN COS RESULTADOS ACADÉMICOS E PROCESOS DE MELLORA.

- ✚ Observación na práctica diaria na aula.
- ✚ Resultados acadados nas probas periódicas.
- ✚ Seguimento mensual da programación.

22. CONSTANCIA DE INFORMACIÓN AO ALUMNADO

O alumnado será informado ao comezo do curso de todos os aspectos incluídos na presente programación didáctica. Na web do centro así como no departamento estará dispoñible a programación e a especificación dos contidos mínimos.

23. CLÁUSULA COVID-19 PARA OS POSIBLES ESCENARIOS (PRESENCIAL, SEMIPRESENCIAL E TELEMÁTICO)

a. Escenario presencial

- ✚ Todos os puntos incluídos na presente programación fan referencia a un escenario de educación presencial.
- ✚ No caso de convivir escenarios diferentes ao longo do curso, en función da situación sanitaria, aplicarase o referente a cada escenario que se especifica nesta programación

b. Escenario semipresencial

- ✚ No caso de que parte do grupo tivese que seguir ás clases na casa e outra parte asistise presencialmente, o alumnado confinado fará uso da conexión a través de webex para o seguimento da clase no horario correspondente. Se non fose posible, farase o seguimento a través da aula virtual, correo corporativo ou doutros procedementos autorizados pola inspección educativa.

c. Escenario telemático

- ✚ No caso de que a situación sanitaria obrigue ao confinamento e polo tanto, á docencia telemática, utilizarase como referente a Adaptación da Programación que

se realizou no curso 2019-2020 durante o período do estado de alarma e que se adxunta como anexo, no que atinxe a:

- 1) Estándares de aprendizaxe e competencias imprescindibles. Darase prioridade a aqueles aprendizaxes considerados imprescindibles, sempre que as autoridades educativas permitan o avance dos contidos
- 2) Avaliación e cualificación. A avaliación e cualificación da materia estará supeditada á posibilidade da realización de probas telemáticas que garantan a autoría da proba e os medios telemáticos ou presenciais que se proporcionen ou autoricen por parte das inspeccións educativas. Se as condicións así o permitisen, a avaliación sería seguindo os mesmos criterios do escenario presencial.
- 3) Metodoloxía. Plan semanal correspondente ás dúas horas lectivas da materia, no que se combinarán clases online, actividades individuais, actividades grupais, titorías, en función dos contidos. As plataformas que se empregarán serán as corporativas: aula virtual, WEBEX e correo electrónico corporativo.
- 4) Información e publicidade.
 - a. Aula virtual e páxina web do centro.
 - b. Información semanal ás titorías, facendo especial fincapé no alumnado con conectividade nula, de xeito que as familias teñan constancia do feito.

E para que conste aos efectos oportunos asina en

A Laracha, a 14 de setembro de 2021

Mª JESÚS MÉNDEZ NOVOA
Xefa do Departamento